

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА
ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА ІСТОРИЧНА БІБЛІОТЕКА УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ НАН УКРАЇНИ
ЦЕНТР ДОСЛІДЖЕНЬ ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНОЇ
СПАДЩИНИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА СПІЛКА КРАЄЗНАВЦІВ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВ
КАФЕДРА ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

«БІБЛІОТЕКА. ЛЮДИ. ВІЙНА. ВТРАТИ І ЗВЕРШЕННЯ»

ВСЕУКРАЇНСЬКА
НАУКОВО-ПРАКТИЧНА
КОНФЕРЕНЦІЯ

VII краєзнавчі
читання пам'яті
Петра Тронька

Збірник тез і
повідомлень

8.11.2023

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА ІСТОРИЧНА БІБЛІОТЕКА УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ НАН УКРАЇНИ
ЦЕНТР ДОСЛІДЖЕННЯ ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА СПІЛКА КРАЄЗНАВЦІВ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВ
КАФЕДРА ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

*VII Краєзнавчі читання
пам'яті Петра Тронька*

БІБЛІОТЕКА. ЛЮДИ. ВІЙНА. ВТРАТИ І ЗВЕРШЕННЯ

Збірник тез і повідомлень
Всеукраїнської науково-практичної конференції
8 листопада 2023 р.

КИЇВ 2023

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Національної історичної бібліотеки України*

Редакційна колегія:

Скорохватова А., Генеральний директор Національної історичної бібліотеки України, Заслужений працівник культури України (голова редколегії), **Волошінська Н.**, заступниця Генерального директора з наукової роботи Національної історичної бібліотеки України, **Спанчак Т.**, заступник Генерального директора з питань використання нових інформаційних технологій Національної історичної бібліотеки України, **Михайлова О.**, завідувач науково-методичного відділу Національної історичної бібліотеки України, **Маньковська Р.** керівник Центру досліджень історико-культурної спадщини України Інституту історії України НАН України, доктор історичних наук, професор (заступник голови редколегії), **Новальська Т.**, професор кафедри інформаційних технологій Київського національного університету культури і мистецтв, доктор історичних наук, **Покропивна О.**, завідувач сектора краєзнавчої роботи науково-методичного відділу Національної історичної бібліотеки України, **Цінська М.**, методист I категорії науково-методичного відділу Національної історичної бібліотеки України.

Бібліотека. Люди. Війна. Втрати і звершення: зб. тез і повідомлень Всеукр. наук.-практ. конф., 8 листоп. 2023 р. / М-во культури та інформ. політики України, Нац. іст. б-ка України, Ін-т історії України НАН України, Центр дослідження історико-культурної спадщини України, Нац. спілка краєзнавців України, Київ. нац. ун-т культури і мистецтв, кафедра інформ. технологій; ред. кол.: А. Скорохватова (голова), Н. Волошінська, Т. Спанчак, О. Михайлова, Р. Маньковська, Т. Новальська, О. Покропивна, М. Цінська. – Київ, 2023. – 394 с. – (Сьомі Краєзнавчі читання пам'яті Петра Тронька).

Науковий збірник містить доповіді та повідомлення учасників Всеукраїнської науково-практичної конференції «Бібліотека. Люди. Війна. Втрати і звершення», що відбулася 8 листопада 2023 року в межах Сьомих краєзнавчих читань пам'яті Петра Тронька.

Автори статей відповідають за достовірність і вірогідність викладеної інформації, за належність поданого матеріалу їм особисто, за правильне цитування джерел та посилання на них. Думки авторів можуть не співпадати з позицією редколегії. Рукописи не повертаються і не рецензуються. Редколегія залишає за собою право відхилити запропоновані матеріали, а також вносити редакційні правки до публікацій, водночас, максимально зберігаючи авторський стиль подання інформації.

ЗМІСТ

<i>Амельченко Юліана Забіянов Євген</i>	Бібліотеки Одещини: збереження історико-культурної спадщини	9
<i>Бабій Людмила</i>	Альманах «Краєзнавець Прикарпаття» як джерельна база з вивчення локальної історії	13
<i>Бачинська Надія Новальська Тетяна</i>	Підготовка фахівців для бібліотечно-інформаційної галузі в Київському національному університеті культури і мистецтв: традиції та інновації	18
<i>Беззуб Ірина</i>	Бібліотеки України як осередки підтримки громадського здоров'я в реаліях війни	24
<i>Бережок Євгенія</i>	Міжкультурний діалог: співпраця Одеської національної наукової бібліотеки з національно-культурними товариствами Одещини	33
<i>Варенко Володимир</i>	Маніпулятивні інформаційні технології в умовах інформаційної війни	39
<i>Величко Лариса</i>	Методи популяризації документів краєзнавчої тематики в роботі Відділу обслуговування користувачів НІБУ	43
<i>Вільчинська Ірина</i>	Електронні бібліотеки: суспільне значення	45
<i>Влащенко Л. Вороніна О. Демченко Л. Дерев'янку Ю. Заводов С. Нікітенко О. Шевченко Т.</i>	Трансформація бібліотечних процесів під час воєнної агресії	48
<i>Воробель Світлана</i>	Культура пам'яті: роль і місія бібліотек	55
<i>Воробйова Людмила</i>	Не забудем і не пробачим	60
<i>Гайворонський Петро</i>	Засновник краєзнавчого руху в Україні – визволитель Донбасу	64

Список джерел:

1. Aloklu J., Al-Amri A. Evaluation of a Digital Library: An Experimental Study. *Journal of Service Science and Management*. 2021. №. 14. P. 96-114. doi: 10.4236/jssm.2021.141007.
2. Ilahi R., Widiaty I., Wahyudin D., Abdullah A. G. Digital library as learning resources. *Journal of Physics: Conference Series*. 2019. doi:10.1088/1742-6596/1402/7/077044
3. Park N., Roman R., Lee S., Chung J. E. User acceptance of a digital library system in developing countries: An application of the Technology Acceptance Model. *International Journal of Information Management*. 2009. № 29 (3). P. 196-209. URL: <https://doi.org/10.1016/j.ijinfomgt.2008.07.001>

*Л. Влащенко, О. Вороніна,
Л. Демченко, Ю. Дерев'яно,
С. Заводов, О. Нікітенко, Т. Шевченко,
(м. Харків)*

ТРАНСФОРМАЦІЯ БІБЛІОТЕЧНИХ ПРОЦЕСІВ ПІД ЧАС ВОЄННОЇ АГРЕСІЇ

Сучасне суспільство знову постало перед серйозними викликами у своєму розвитку, що спричинені як пандемією COVID-19, так і зростанням кількості військових конфліктів у всьому світі, насамперед воєнною агресією Російської Федерації проти України.

У перші дні повномасштабного вторгнення Харківський національний університет радіоелектроніки (ХНУРЕ) на практиці зіткнувся з багатьма проблемами. Постійні обстріли та бомбардування міської інфраструктури: заводи, підприємства, електростанції, лікарні, заклади освіти тощо. Значно зросла ймовірність вимкнення електроенергії, а як наслідок і Інтернету, на невизначений час.

У зв'язку з воєнними подіями та вимушеним переходом на дистанційне навчання виникло чимало ускладнень та питань: обмежений доступ до матеріалів, проблеми з інтернет-з'єднанням, а також стрес та невизначеність, які пов'язані з воєнними подіями.

Таким чином метою цієї роботи є опис заходів, що застосовано у Науковій бібліотеці (НБ) ХНУРЕ для подолання наслідків воєнної агресії.

Враховуючи напружену ситуацію у місті та позицію Міністерства освіти і науки України про відновлення занять, керівництвом університету було досягнуто домовленостей з партнером – компанією ЕРАМ про можливість безкоштовного перенесення критично важливих для освітнього процесу ресурсів університету – системи Дистанційної освіти та Наукової бібліотеки в AWS (AmazonWebServices) [1].

Отже для системного адміністратора бібліотеки було висунуто низку завдань:

- забезпечити безперервність роботи сервісів бібліотеки;
- створити непомітність змін для користувачів;
- забезпечити віддалений доступ для співробітників бібліотеки;
- забезпечити безпечну передачу даних.

Для зручності та масштабованості було вирішено використовувати два віртуальні сервери – один для бібліотечної бази даних (БД) і другий для решти сервісів. Процес перенесення був розбитий на певні етапи: перенесення бібліотечної БД, перенесення відкритого архіву, перенесення бібліотечного сайту, електронного каталогу та архіву відкритого доступу (EIAr).

У подальшому слід було налагодити віддалений доступ. У зв'язку з цим було вирішено використовувати OpenVPN сервер, який був випробуваний під час пандемії COVID-19. Ця технологія має низку переваг. Це вільна реалізація технології віртуальної приватної мережі (VPN) з відкритим вихідним кодом для створення зашифрованих каналів типу точка-точка або сервер-клієнти між комп'ютерами. Вона дозволяє встановлювати з'єднання між комп'ютерами, що знаходяться за NAT і мережевим екраном, без зміни їх налаштувань [2]. OpenVPN забезпечує високий рівень безпеки та надійності і може бути налаштований для роботи з різними операційними системами та пристроями.

Налаштування віддаленого доступу співробітникам триває лише кілька хвилин, при цьому не має значення, де знаходиться людина, в університеті або в іншому місті. Кожному співробітнику надають індивідуальний сертифікат для підключення, що гарантує безпеку всередині мережі.

На разі компанія EPAM спостерігає за споживанням обчислювальних ресурсів та за потреби оптимізує їх. Також інструменти AWS дозволяють зберігати стан віртуальних серверів перед технічними роботами та повернути його у разі невдачі.

У результаті зазначені рішення дозволили створити відмовостійку систему, на яку не впливають зовнішні фактори, при цьому не втрачаючи продуктивності та зручності.

Після налаштування необхідного мережного програмного забезпечення настав час впроваджувати основні бібліотечні процеси на новій базі. Насамперед це обслуговування читачів.

У липні 2022 року в університеті почав працювати «Пункт видачі документів про освіту на час воєнного стану», при ньому було організовано робоче місце бібліотекаря.

Здійснювався постійний моніторинг форм електронного обхідного листа у вигляді таблиць, що надають деканати, навчально-науковий центр заочної форми навчання та таблиці складних запитів, що надає відділ кадрів, щодо наявності запитів від випускників університету та відрхованих осіб для заповнення форми електронного обхідного листа –

було опрацьовано 3012 осіб, з них 266 іноземні студенти. Було сформовано та надіслано 585 листів боржникам.

За час роботи, для ліквідації читацької заборгованості, пункт відвідали 662 особи, які повернули 1918 примірників книг. Ще 52 студенти скористалися послугами Нової пошти – надіслали 108 книг. Чергові бібліотекарі на зв'язку майже 24/7 – надають консультації на робочому місці, по телефону, у соціальних мережах, за допомогою електронної пошти. Всього було надано більше 2000 консультацій різної тематики: ліквідація читацької заборгованості, надання послуг науковою бібліотекою під час воєнного стану, організація роботи підрозділів університету тощо.

Під час дії воєнного стану продовжується робота з електронним каталогом наукової бібліотеки (на початок жовтня 2023 року – 210783 бібліографічних записів, підтримується АІБС «УФД/Бібліотека»):

- створено 3120 нових бібліографічних записів; з них відконвертовані 2050 бібліографічних записів на електронні книги, до яких було надано безстроковий доступ на платформі ScienceDirect;
- відредаговано 6876 бібліографічних записів;
- редагування та створення рубрик «Каталогів тем» (орфографічні, лінгвістичні помилки, дублетність): створено 197 та відредаговано 374 рубрики, вилучено 197 рубрик;
- зафіксовано більше 40 тисяч звернень до пошукової сторінки електронного каталогу;
- надано 114 он-лайн консультацій користувачам щодо роботи з пошуковою сторінкою Електронного каталогу та зі складання бібліографічного опису різних видів документів;
- розпочато роботу з впровадження Рекомендацій Міністерства культури та інформаційної політики України щодо актуалізації бібліотечних фондів у зв'язку зі збройною агресією російської федерації проти України. В рамках цієї діяльності була проведена певна робота з лінгвістичного забезпечення електронного каталогу наукової бібліотеки – відредаговано 117 рубрик каталогу тем «Ключові слова», вилучено 96 рубрик каталогу тем «Персоналії». Також в електронному каталозі бібліотеки зроблені інформаційні вибірки (заборонених авторів, видавництв, видань), які після повернення колективу бібліотеки до повноцінної роботи, стануть основою для прийняття рішень про списання документів з фонду, про перенесення документів до книгосховищ тощо [3, 4].

Продовжувалася робота з класифікаційними системами, переважно у дистанційному режимі. Було надано 528 консультацій з присвоєння індексів УДК (у тому числі через довідкову службу бібліотеки – 481) та надано 21 консультація з присвоєння кодів JEL класифікації.

Не зважаючи на воєнні дії у ХНУРЕ не припиняється наукова діяльність студентів, при цьому результати цієї діяльності публікують у статтях та матеріалах різноманітних конференцій, зокрема Міжнародного молодіжного форуму «Радіоелектроніка і молодь у XXI столітті».

У зв'язку з цим співробітники відділу наукової обробки документів та організації каталогів здійснювали інформаційно-редакційну підтримку цього форуму:

- у 2022 році створено Тематичний рубрикатор індексів УДК, в якому подано 476 індексів УДК за темами конференцій та секцій форуму;
- у 2022-2023 рр. здійснено редагування індексів УДК до тез 26-го та 27-го форумів – перевірено 1273 індексів УДК до тез, з них 688 відредаговано.

Як завжди попри все продовжувався навчальний процес. Для якісного забезпечення самостійної роботи студентів на сайті бібліотеки розміщені комплекси навчально-методичного забезпечення (КНМЗ) з усіх дисциплінах всіх кафедр університету, які забезпечують навчальний процес систематизованими навчально-методичними матеріалами. За допомогою банера КНМЗ можна швидко знайти необхідний комплекс, обравши кафедру, дисципліну та рівень підготовки. А для більш повної інформації, треба зайти зі сторінки електронного каталогу бібліотеки, де до цієї дисципліни додається рекомендована література (книги, методичні вказівки, посібники тощо). Все це дуже важливо у підтримці самостійної роботи студентів у воєнний час, коли не зважаючи на місцезнаходження користувача, він за допомогою реєстрації на сайті може отримати доступ до навчальних матеріалів. Також в університеті не припиняли видавати підручники, посібники та методичні вказівки з різноманітних напрямків навчального процесу в електронному вигляді, які проходять перевірку у всіх необхідних інстанціях та методичному відділі.

Однак база КНМЗ потребує постійного редагування та оновлення. На початку кожного навчального року додають нові дисципліни, змінюється кількість студентів, оскільки ці дані є необхідними для розрахунку книгозабезпеченості. Кожне КНМЗ, що занесене до «УФД/Бібліотека» співробітниками відділу комплектування, додають до бази ЦІСТ, яка формує рейтингові показники роботи викладачів ХНУРЕ.

Крім того на початку кожного навчального року здійснюється облік щодо забезпечення дисциплін КНМЗ (у процентному співвідношенні), звіт надається до навчально-методичного та навчального відділів ХНУРЕ. Зв'язок з кафедрами під час дистанційної роботи підтримується за допомогою електронної пошти, телефону та месенджерів. Електронною поштою приймаються КНМЗ від викладачів, здійснюються консультації та розсилка необхідної інформації по кафедрах.

Відомості з книгозабезпеченості також використовують під час акредитації спеціальностей. Надають дані щодо кількості КНМЗ та книгозабезпеченість дисциплін спеціальностей, які акредитують.

Відповідно до Закону про мову, який вийшов у липні 2022, була проведена перевірка та виявлення документів КНМЗ, що містять російську мову. Списки цих КНМЗ розіслані на відповідні кафедри для виправлення.

Актуальною проблемою на цей час є нестача літератури українською мовою у фондах бібліотеки. Література, яку рекомендують викладачі у робочих програмах не задовольняє новим вимогам акредитації (книги повинні бути тільки українських видавництв), бібліотека, в свою чергу, не в змозі запропонувати необхідну кількість літератури для закриття акредитаційних умов нових спеціальностей. В умовах воєнного часу виникли проблема постачання друкованої літератури у бібліотеки університетів. Через військові дії виникли труднощі із закупівлею та доставкою книг, журналів та інших друкованих матеріалів. Постачальники не в змозі виконувати свої обов'язки у зв'язку зі складнощами із транспортуванням та логістикою, а бюджетні кошти на закупівлю літератури скорочуються. Все це негативно позначається на забезпеченні навчального процесу необхідними друкованими джерелами. З початку війни до бази УФД було занесено всього 3 партії: 2 з них книги, що подаровані меценатами та партія авторефератів з дисертаціями. Ще одне питання, яке потребує вирішення під час акредитації спеціальностей – теми, які швидко змінюються: інформаційні технології, інтернет речей (IoT), штучний інтелект та машинне навчання, штучний інтелект, хмарні технології, кібербезпека, розробка програмного забезпечення потребують постійного оновлення літератури.

Основною функцією роботи відділу реєстрації була і залишається на цей час – це своєчасне забезпечення доступу користувачів до електронних послуг, які знаходяться на сайті library.pure.ua. Завдяки скорегованій роботі адміністрації бібліотеки, системного адміністратора бібліотеки та підрозділів університету, робота з користувачами в електронній базі «УФД/Бібліотека» під час воєнного стану була продовжена дистанційно та в основному форматі.

Для надання доступу необхідно здійснювати реєстрацію користувачів наукової бібліотеки.

В електронній базі «УФД/Бібліотека» у форматі «Бібліотека/Читачі» зареєстровано усього 14073 користувачів. Під час воєнного стану вона поповнилась на 3634 особи, з них: 3422 студенти, 160 аспіранти, 40 науково-педагогічних працівників та 12 співробітників університету.

Поповнення електронної бази здійснюють, спираючись на накази, які надсилає відділ канцелярії по електронній пошті, що налаштована в домені nure.ua. Відпрацювання наказів – це є основною частиною роботи з електронною базою читачів «УФД/Бібліотека» – надання облікових даних для доступу до сервісів НБ та віртуального квитка, перевірка їх наявності в базі та редагування існуючих записів. Це і своєчасне додавання електронної пошти nure.ua до електронного читацького формуляру. Отримавши номер читацького квитка та електронну пошту, у користувачів бібліотеки є можливість зареєструватися на сайті НБ library.nure.ua, та скористатися її послугами.

Головною задачею залишається занесення студентів, які були зачислені до університету на новий навчальний рік. Це імпортування бази студентів, яку надають з АСУвнз. Ця робота відбувається у кілька етапів: по-перше, здійснюють роботу з Excel-файлом (редагування існуючого файлу та приведення його до встановленого формату); по-друге, імпортування переробленого файлу до електронної бази «УФД/Читачі». Другий етап цієї роботи відбувається в університеті на новому, більш безпечному робочому місці, яке було організовано адміністрацією вишу та адміністрацією бібліотеки. Для цього нам потрібні були спеціальні програми, що розроблено співробітниками служби технічної підтримки та програмного забезпечення і знаходяться на робочому комп'ютері в університеті.

Під час війни значно збільшилась робота з електронного листування з користувачами бібліотеки з питання надіслати номер читацького квитка для реєстрації на сайті бібліотеки, та електронне листування з питань роботи з колегами, а також розсилка електронних листів користувачам бібліотеки для реєстрації на сайті НБ.

Виникла проблема друку пластикових посвідчень для аспірантів у зв'язку з чим було налаштовано роботу друкування пластикових посвідчень для аспірантів на робочому місці в університеті. Дані аспірантів отримуємо з наказів, які заносяться до «УФД/Бібліотека»: створюємо електронний читацький формуляр з індивідуальним номером та електронною поштою, а також надсилаємо користувачеві електронного листа з його даними для реєстрації на сайті. Фотокартки та списки аспірантів надаються по електронній пошті відділом аспірантури та докторантури.

Робота з базою користувачів під час воєнного стану здійснювалась своєчасно, а проблеми виникають лише з технічних причин.

Паралельно з навчальним процесом відбуваються і наукові дослідження, результатом яких написання наукових статей та тез на наукові конференції різноманітного рівня. З іншого боку для покращення рейтингу університету та його популяризації доцільно опубліковані роботи розташовувати у відповідних базах даних.

Однією з електронних баз університету, за яку відповідає НБ ХНУРЕ, є відкритий архів на платформі DSpace. У ньому зібрані та надані у відкритий доступ публікації викладачів, співробітників та студентів ХНУРЕ. За ефективне функціонування цього ресурсу відповідає депозитор архіву – співробітник бібліотеки, обов'язками якого є наповнення цієї бази, перевірка та прийом нових надходжень, редагування наявних записів, консультування науковців з приводу розміщення публікацій в архіві. З початку воєнних дій до архіву надійшло 5 189 нових документів.

У зв'язку із запровадженням військового стану ми всі змушені були перейти на дистанційну форму роботи, яку вдалося організувати завдяки використанню хмарних технологій. Таким чином, ми маємо доступ до всіх необхідних ресурсів бібліотеки та університету. Як приклад можна навести роботу з кваліфікаційними роботами випускників ХНУРЕ: співробітники кафедр, бібліотеки та депозитор відкритого архіву мають можливість координувати свою діяльність з прийому, зберігання та розміщення в EIAr кваліфікаційних робіт студентів.

На поточний момент спілкування з колегами з робочих питань, консультування співробітників університету щодо використання відкритого архіву відбувається також шляхом листування електронною поштою та в телефонному режимі за потреби.

Як впливає зі згаданого вище основними джерелами наповнення відкритого архіву є наукові публікації співробітників університету та кваліфікаційні роботи другого рівня вищої освіти.

Наукові публікації співробітників до відкритого архіву додають або самі співробітники, або відповідальний по кафедрі, або за проханням співробітника кафедри наукові публікації додають співробітники бібліотеки.

Алгоритм додавання кваліфікаційних робіт дещо відрізняється від описаного вище. Попередньо на електронну пошту надходить повідомлення від кафедри про надання доступу до GoogleDisk (GD) кафедри. За наданим доступом співробітник бібліотеки переписує інформацію, яка там міститься у проміжну папку.

Відбувається аналіз та обробка отриманої інформації, оскільки інформацію надають або у вигляді файлів, або у вигляді окремих папок для кожного студента (магістра, бакалавра). Якщо інформацію надано у вигляді окремих файлів, то після перевірки правильності імені файлів і за необхідності виправлення імен файлів. Ці файли співробітник бібліотеки переписує на GD бібліотеки для подальшої обробки. Якщо інформацію надано у вигляді у вигляді папок для кожного студента, то попередньо з папок вибирають файли пояснювальних записок і здійснюють їх обробку таким чином як описано вище.

У подальшому ці файли передаються до бази даних програми Unichesk. Якщо це файли магістерських робіт, то створюють проміжний файл бібліографічних записів цих робіт за допомогою програми, що розроблена співробітниками служби технічної підтримки та програмного забезпечення, для подальшого експорту в електронний каталог «УФД/Бібліотека».

Протягом воєнного стану до електронного каталогу «УФД/Бібліотека» додано біля 1100 записів, а на GD додано біля 1100 магістерських і 900 бакалаврських робіт.

Крім того під час вступних компаній 2022 та 2023 років співробітники бібліотеки залучалися на допомогу приймальній комісії університету. Вони приєдналися до роботи з формування електронних папок особових справ вступників до ХНУРЕ – було відпрацьовано близько 2000 справ.

Таким чином, попри воєнний стан співробітники бібліотеки намагаються забезпечити максимальну доступність до послуг НБ ХНУРЕ, швидко реагувати на звернення колег, співробітників та студентів університету, щоб сприяти нормальному функціонуванню навчального та наукового процесів.

Список джерел:

1. <https://nure.ua/nashi-geroi-v-jacheslav-grebenjuk-viktor-kauk-ta-sergij-zavodov>
2. <https://programy.com.ua/ua/openvpn/>
3. <chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/>
4. <https://openarchive.nure.ua/server/api/core/bitstreams/25c766a1-df8c-4190-9430-6e53e24811b0/content>

***Світлана Воробель,
(м. Тернопіль)***

КУЛЬТУРА ПАМ'ЯТІ: РОЛЬ І МІСІЯ БІБЛІОТЕК

Другий рік поспіль в Україні триває повномасштабна війна. І в цей складний час бібліотека щодня відкрита для читачів-краян, тимчасово переміщених осіб та дистанційного користування: пропонують затишок, тепло і спокій для читання, безкоштовне користування інтернетом, бібліотечно-довідкові послуги, копіювання документів, актуальну інформацію щодо гарячих ліній та тимчасового поселення біженців, благодійних магазинів, зарядку мобільних пристроїв, чай чи каву.

У співпраці з волонтерськими, благодійними фондами, організаціями, Тернопільським гуманітарним штабом, Інформаційно-правовим центром «Права людини», Тернопільським